

نگرشی از منظر فقه پویا به قمار و مسابقات؛

حکم مسابقه با آلات قمار با عوض و گرو گذاری

اخبار است.

این موضوع در آیات قرآن نیز مورد بحث قرار گرفته است و آیات ۹۰ و ۹۱ سوره مائده به آن اشاره دارد که «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، شراب و قمار و بت‌ها و ازلام (نوعی بخت آزمایی) پلید و از عمل شیطان است، از آنها دوری کنید تا رستگار شوید. شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند، و شما را از یاد خدا و از نماز باز دارد. آیا (با این همه زیان و فساد و با این همه نهی اکید) خودداری خواهید کرد.»

همچنین در کتاب قمار، مسابقات و سرگرمی، آیه ۲۱۹ از سوره بقره که دلالت بر حرمت این قسم از مسابقات دارد، اینگونه آمده است: «در باره شرایط و قمار از تو سؤال می‌کنند، بگو: در آنها گناه و زیان بزرگی است، و منافی (از نظر مادی) برای مردم دربر دارد، (ولی) گناه آنها از نفعشان بیشتر است.»

البته علاوه بر ظاهر این آیات، روایات رسیده در تفسیر آنها نیز وجود دارند. مانند خبر ابراهیم بن عنبسه که در کتاب وسائل الشیعه، جلد ۱۷، صفحه ۳۲۵.

نویسندگان این کتاب در خاتمه بررسی مسابقات قسم اول، اینگونه نتیجه گرفته‌اند که حرمت صورت اول مسابقات، یعنی برد و باخت با ابزار و آلات قمار با شرط عوض و گرو گذاری، از ضروریات فقه و قدر متیقن از آیات، روایات و اجماع است.

معروفه همراه با گرو گذاری و عوض که فقیه بزرگ مرحوم شیخ انصاری در کتاب مکاسب المحرمه، صفحه ۴۷ اینگونه نظر داده است: «حرمت لعب و مسابقه با آلات قمار بین علمای اسلام (خاصه و عامه) اجماعی است.» همچنین مرحوم علامه نیز در منتهی المطلب فی تحقیق المذهب، جلد دوم، فقط شافعی را در بازی با شطرنج مخالف اجماع می‌داند و مرحوم شهید ثانی (ره) در کتاب مسالك الافهام اذعان دارد که: «روش فقه‌ای علمای مذهب (شیعه به گونه‌ای است که بازی با کلیه ابزار و

خوبی، به خوبی آمده است و کلیه مسابقات به چهار گروه تقسیم شده:

- مسابقه با آلات قمار با عوض و گرو،

- مسابقه با آلات قمار بدون عوض و گرو،

- مسابقه بدون آلات قمار با عوض و گرو،

- مسابقه بدون آلات قمار و بدون عوض و گرو، یعنی مطلق مغالبه و مسابقه؛

و از این مجرا به بررسی احکام آن پرداخته شده است.

نویسندگان کتاب «قمار، مسابقات و سرگرمی» در خاتمه بررسی مسابقات قسم اول تحت عنوان «مسابقه با آلات قمار با عوض و گرو گذاری»، اینگونه نتیجه گرفته‌اند که حرمت صورت اول مسابقات، یعنی برد و باخت با ابزار و آلات قمار با شرط عوض و گرو گذاری، از ضروریات فقه و قدر متیقن از آیات، روایات و اجماع است.

آلات قمار را حرام می‌دانند و بر این مسئله، رأی موافق جماعتی از عامه مثل ابوحنیفه و مالک و بعضی از شافعیه همراه آنان است.

مرحوم سید احمد خوانساری در کتاب جامع المدارک فی شرح المختصر المنافع، جلد سوم نیز نظر خود را پیرامون مسابقات گروه اول اینگونه بیان می‌دارد که: «هیچ حرف اشکالی متوجه بازی با آلات قمار با عوض و گرو گذاری در آنها نیست، همچنین است حکم عوض آنها و دلیل بر آن، اجماع و

به علت محتوای زیاد مطالب به چاپ رسیده در این کتاب و عدم امکان بررسی هر چهار گروه مسابقه یاد شده، در این شماره قسم اول آن، یعنی «مسابقه با آلات قمار با گرو گذاری و عوض» که از سوی جمعی از مدرسین و محققین حوزه که از شاگردان حضرت آیت ... العظمی صانعی بوده‌اند، به رشته تحریر درآمده است، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این زمینه برخی از اهل لغت قمار را اینگونه معنی کرده‌اند: قمار عبارت است از بازی با آلات

همانطوری که در شماره گذشته و در همین صفحه از نظر خوانندگان ارجمند پیام قم گذشت، مطالب درخور توجه و نوین در کتاب «قمار، مسابقات و سرگرمی» برگرفته از نظریات فقهی حضرت آیت ... العظمی صانعی که از سوی مؤسسه فرهنگی فقه الثقلین و تحت عنوان فقه و زندگی منتشر شده است، مورد ارزیابی قرار گرفت و پس از ذکر مقدماتی در این راستا سؤالاتی مطرح گردید.

پاسخ این سؤالات به صورت تحلیلی و استنباطی و با تکیه بر آیات کلام ... مجید، روایات و سخنان پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) و نظریات سلف صالح و برخی مراجع عظام در این کتاب آمده است. گروه اندیشه پیام قم همانطور که در شماره گذشته به خوانندگان قول بررسی بیشتر در این زمینه را داده بود، برخی مطالب برجسته و حساس آن را مورد بررسی قرار می‌دهد.

در کتاب «قمار، مسابقات و سرگرمی» شرح معانی مسابقه از نظر قرآن و روایات متعدد من جمله آیات ۱۷ و ۲۵ سوره یوسف، ۶۶ سوره یاسین، ۱۴۸ سوره بقره، ۴ سوره نازعات، ۶۸ انفال، ۱۰ و ۱۱ واقعه و صفحه ۴۷ مکاسب المحرمه نوشته فقیه بزرگ مرحوم شیخ انصاری، صفحه ۲۷ جامع المدارک فی شرح المختصر النافع نوشته مرحوم سید احمد خوانساری و صفحه ۳۶۸ کتاب مصباح الفقاهه به قلم مرحوم آیت ...